

WYROK Z DNIA 16 WRZEŚNIA 2008 R.
SNO 70/08

Przewodniczący: sędzia SN Andrzej Siuchniński.

Sędziowie SN: Barbara Myszka, Grzegorz Misiurek (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny z udziałem sędziego Sądu Okręgowego Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Okręgowego oraz protokolanta po rozpoznaniu w dniu 16 września 2008 r. sprawy sędziego Sądu Rejonowego w związku z odwołaniem obwinionej od wyroku Sądu Apelacyjnego – Sądu Dyscyplinarnego z dnia 11 kwietnia 2008 r., sygn. akt (...)

uchylił zaskarżony wyrok w części dotyczącej obwinionej sędziego Sądu Rejonowego i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu – Sądowi Dyscyplinarnemu do ponownego rozpoznania.

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny wyrokiem z dnia 11 kwietnia 2008 r. uznał:

1. obwinioną sędziego X. Y. za winną tego, że w toku prowadzonego postępowania wykonawczego w sprawie XXIV Wp 1640/06, po wezwaniu w dniu 12 maja 2006 r. skazanego Mariusza K. do stawienia się w Areszcie Śledczym w P. w dniu 26 maja 2006 r. celem odbycia kary łącznej pozbawienia wolności i złożeniu przez wymienionego wniosku o odroczenie wykonania tej kary, do którego dołączył postanowienie Sądu Okręgowego z dnia 23 stycznia 2006 r. o udzielenie mu warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbywania reszty kar, które zostały połączone wyrokiem Sądu Rejonowego z dnia 29 marca 2006 r., sygn. akt VI K 1735/05, nie wykazała należytej sumienności i rozwagi, by wstrzymać wykonanie tej kary do czasu ewentualnego udzielenia skazanemu warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbywania kary łącznej pozbawienia wolności i wydała dnia 11 lipca 2006 r. nakaz doprowadzenia skazanego do Aresztu Śledczego w P., gdy tymczasem Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 22 czerwca 2006 r. w sprawie V Wz 2369/06 udzielił mu warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbywania kary łącznej, co doprowadziło do bezprawnego pozbawienia wolności skazanego, tj. przewinienia służbowego z art. 107 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U Nr 98, poz. 1070 ze zm.) i na podstawie art. 109 § 5 tej ustawy odstąpił od wymierzenia jej kary;

2. obwinioną sędziego W. Z. za winną tego, że w dniu 24 lipca 2006 r., wykonując czynności w zastępstwie obwinionej X. Y. nie dość wnikliwie i sumiennie zapoznała się z aktami sprawy XXIV Wp 1640/06 i nie wstrzymała wykonania zarządzenia doprowadzenia skazanego Mariusza K. do Aresztu Śledczego w P., do czasu ewentualnego udzielenia mu warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbywania kary łącznej pozbawienia wolności, mimo że do wniosku o odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności skazany dołączył postanowienie Sądu Okręgowego z dnia 23 stycznia 2006 r. o udzieleniu mu warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbywania kar, które zostały połączone wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego z dnia 29 marca 2006 r., sygnatura VI K 1735/05 i poleciła wykonać wyżej wymienione zarządzenie doprowadzenia skazanego, gdy tymczasem Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 22 czerwca 2006 r. w sprawie V Wz 2369/06 udzielił mu warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbywania kary łącznej, co doprowadziło do bezprawnego pozbawienia skazanego wolności, tj. przewinienia służbowego z art. 107 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych i na podstawie art. 109 § 5 tej ustawy odstąpił od wymierzenia jej kary.

Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny ustalił, że obwinione sędzia X. Y. i sędzia W. Z. orzekają w XXIV Wydziale Wykonawczym Sądu Rejonowego i w ramach podziału czynności podejmują decyzje związane z postępowaniem wykonawczym w zakresie spraw karnych.

Sąd Rejonowy skazał Mariusza K. wyrokiem z dnia 24 kwietnia 2003 r., sygn. akt IV K 1461/02, na karę jednego roku i ośmiu miesięcy pozbawienia wolności za czyn z art. 279 § 1 k.k. oraz wyrokiem z dnia 14 listopada 2002 r., sygn. akt VI K 821/02, na karę dwóch lat i sześciu miesięcy pozbawienia wolności za czyn z art. 280 § 1 k.k. Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 23 stycznia 2006 r., sygn. akt V Wz 64/06, warunkowo przedterminowo zwolnił skazanego Mariusza K. z odbywania reszty kary pozbawienia wolności w wymienionych sprawach i wyznaczył okres próby dwóch lat. W dniu 29 marca 2006 r. Sąd Rejonowy wydał wobec Mariusza K., skazanego wzmiankowanymi wyżej wyrokami, wyrok łączny (sygn. akt VI K 1735/06) i wymierzył mu karę łączną trzech lat i sześciu miesięcy pozbawienia wolności oraz łączną karę grzywny w wysokości stu stawek dziennych po 20 złotych każda.

Po przekazaniu akt sprawy z VI Wydziału Karnego Sądu Rejonowego do XXIV Wydziału Wykonawczego sędzia X. Y. w sprawie XXIV Wp 1640/06 wezwała skazanego Mariusza K. do odbycia kary orzeczonej wyrokiem łącznym i nakazała jego przyjęcie. Mariusz K. w piśmie z dnia 24 maja 2006 r. złożył w tej sprawie wniosek o odroczenie kary wskazując, że w dniu 23 stycznia 2006 r. został zwolniony z odbycia reszty kar orzeczonych wyrokami w sprawach IV K 1461/02 oraz VI K 821/02. W tym samym dniu złożył też wniosek o wstrzymanie wykonania kary. Sędzia X. Y. uznała

ten wniosek, wobec nieopłacenia go w określonym terminie, za bezskuteczny i w dniu 11 lipca 2006 r. wydała nakaz doprowadzenia skazanego do Aresztu Śledczego w P. Wcześniej, postanowieniem z dnia 22 czerwca 2006 r., sygn. akt V Wz 2369/06, Sąd Okręgowy na podstawie art. 24 § 1 k.k.w. zmienił postanowienie tegoż Sądu z dnia 23 stycznia 2006 r., sygn. akt V Wz 64/06, w ten sposób, że za podstawę odbywania przez skazanego kary przyjął wyrok łączny Sądu Rejonowego z dnia 29 marca 2006 r., sygn. VI 1735/05.

W dniu 24 lipca 2006 r. obwiniona sędzia W.Z. wykonująca obowiązki w zastępstwie sędziego X. Y. została zawiadomiona przez pracownika sekretariatu XXIV Wydziału Wykonawczego o zatrzymaniu Mariusza K. przez funkcjonariusza policji. Funkcjonariusz ten zwrócił się z zapytaniem, czy skazany ma zostać doprowadzony do Aresztu Śledczego mimo okazania dowodu uiszczenia opłaty od złożonego wniosku o odroczenie wykonania kary. Sędzia W. Z. nakazała doprowadzenie skazanego do Aresztu Śledczego, a złożony przez niego wniosek potraktowała jako wniosek o przerwę w karze.

W dniu 27 lipca 2006 r. sędzia penitencjarny Sądu Okręgowego zarządził natychmiastowe zwolnienie Mariusza K. na podstawie art. 34 § 4 k.k.w. uznając, że od dnia 24 lipca 2006 r. jest on bezprawnie pozbawiony wolności.

Oceniając tak ustalony stan faktyczny Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny uznał, że obydwie obwinione dopuściły się przewinień dyscyplinarnych przewidzianych w art. 107 § 1 u.s.p. Okoliczności sprawy pozwalają jednak uznać, że są to przewinienia mniejszej wagi, a w konsekwencji – na podstawie art. 109 § 5 u.s.p. – odstąpić od wymierzenia obwinionym kary.

Odwołanie od wyroku Sądu Apelacyjnego – Sądu Dyscyplinarnego złożyła obwiniona sędzia W. Z. podnosząc zarzuty:

- A. obrazy przepisów prawa materialnego, tj. art. 107 § 1 u.s.p. przez przyjęcie, że zachowanie obwinionej, polegające na potwierdzeniu wydanego przez sędziego X. Y. nakazu doprowadzenia skazanego Mariusza K. do Aresztu Śledczego w P. wyczerpuje znamiona przewinienia służbowego, którego immanentną cechą jest oczywista i rażąca obraza przepisów prawa, bez wskazania konkretnych naruszonych przepisów;
- B. obrazy przepisów prawa procesowego, która miała wpływ na treść zapadłego orzeczenia, a to:
 - art. 339 § 3 w zw. z art. 381 k.p.k. przez nierozpoznanie przed otwarciem przewodu sądowego wniosku obwinionej o umorzenie postępowania zgłoszonego przed rozprawą, co doprowadziło do tego, że Sąd Dyscyplinarny – z naruszeniem art. 4 i art. 9 § 1 k.p.k. – nie ustosunkował się do twierdzeń zawartych w tym wniosku;

- art. 381 w zw. z art. 385 § 1 k.p.k. przez otwarcie przewodu sądowego bez rozpoznania wniosku obwinionej o umorzenie postępowania, co naruszyło jej prawo do obrony przez uniemożliwienie złożenia – na podstawie art. 345 § 1 k.p.k. – wniosku o przekazanie sprawy Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego do uzupełnienia postępowania dyscyplinarnego;
- art. 167 w zw. z art. 170 § 3 k.p.k. przez nierozpoznanie wszystkich wniosków dowodowych złożonych na etapie postępowania dyscyplinarnego prowadzonego przez Zastępcę Rzecznika Dyscyplinarnego, co doprowadziło do niewyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności sprawy;
- art. 174 k.p.k. przez ustalenie treści przekazanej ustnie informacji o przyczynach kwestionowania przez policję zasadności wykonania nakazu doprowadzenia skazanego Mariusza K. za pomocą pism, a nie w oparciu o zeznania świadków;
- art. 399 § 1 k.p.k. przez nieuprzedzenie stron o możliwości zmiany kwalifikacji prawnej przewinienia zarzucanego obwinionej poprzez wyłączenie z tej kwalifikacji naruszenia przez obwinioną art. 3 § 1 i art. 24 § 1 k.k.w.;
- art. 424 § 1 pkt 1 i 2 oraz § 2 k.p.k. przez nieustosunkowanie się do całości ujawnionego materiału dowodowego i niewskazanie, czy i w jakim zakresie na podjętą przez obwinioną decyzję miały wpływ warunki wykonywanej przez nią pracy oraz nieprzekazanie przez VI Wydział Grodzki Sądu Rejonowego odpisu postanowienia Sądu Okręgowego w sprawie V Wz 2369/06, a także przez niewyjaśnienie podstawy prawnej wyroku i nieprzytoczenie okoliczności usprawiedliwiających kwalifikację zachowania obwinionej jako przypadek mniejszej wagi.

Powołując się na powyższe zarzuty obwiniona wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie jej od zarzucanego przewinienia służbowego, bądź też o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu – Sądowi Dyscyplinarnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny zważył, co następuje:

Odwołaniu obwinionej sędziego W. Z. nie można odmówić słuszności.

Podstawę materialnoprawną odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziego stanowi art. 107 § 1 u.s.p. Zgodnie z tym przepisem, za przewinienia służbowe, w tym za oczywistą i rażącą obrazę przepisów prawa i uchybienia godności urzędu (przewinienia dyscyplinarne), sędzia odpowiada dyscyplinarnie. Unormowanie to wskazuje wyraźnie na rozróżnienie dwóch rodzajów deliktów dyscyplinarnych powodujących odpowiedzialność dyscyplinarną sędziego. Pierwsza postać tego deliktu to przewinienia służbowe, z którymi ustawodawca powiązał oczywiste i rażące

naruszenie prawa. Chodzi tu, jak to wyjaśnił Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny m.in. w wyroku z dnia 23 stycznia 2008 r., SNO 89/07 (OSNKW 2008, nr 5, poz. 37) o wszelkie naruszenia prawa zarówno z zakresu regulacji normujących zadania i obowiązki służbowe sędziego, a więc obrazę przepisów ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, Regulaminu wewnętrznego urzędowania sądów, instrukcji sądowych, jak i o przepisy prawa materialnego oraz procesowego będące podstawą działalności orzeczniczej. Przewinienie służbowe w takim rozumieniu rodzi odpowiedzialność dyscyplinarną jedynie wówczas, gdy naruszenia prawa, których dopuścił się sędzia, są oczywiste i zarazem rażące. „Oczywistość” naruszenia prawa podlega ocenie uwzględniającej rodzaj, wagę i ciężar błędu popełnionego przy wykładni prawa. Występuje ona wtedy, gdy popełniony błąd jest łatwy do stwierdzenia i bez głębszej analizy można zastosować właściwy przepis, zaś rozumienie prawa nie powinno budzić wątpliwości u przeciętnej osoby o kwalifikacjach prawnych. Kryterium „rażącej” obrazę prawa należy natomiast odnosić do skutków, jakie powstały w wyniku błędnego zastosowania lub niezastosowania obowiązujących przepisów. Do przypisania deliktu dyscyplinarnego w postaci przewinienia służbowego nie jest wystarczające popełnienie błędu – i to nawet oczywistego – w zakresie prawidłowego stosowania prawa. Konsekwencją takiego uchybienia musi być jednocześnie narażenie na szwank praw i interesów stron albo wyrządzenie szkody, będącej następstwem decyzji lub działania podjętego przez sędziego wykonującego swoją funkcję (por. wyroku Sądu Najwyższego – Sądu Dyscyplinarnego z dnia 27 czerwca 2002 r., SNO 18/02, OSNSD 2002, nr 1, poz. 9). Przypisanie sędziemu przewinienia służbowego wymaga zatem wskazania aktu prawnego i konkretnych jego przepisów, jakie zostały naruszone.

Drugą postacią sędziowskich deliktów dyscyplinarnych są uchybienia godności sprawowanego urzędu („przewinienia dyscyplinarne”), a więc wszelkie inne zachowania sędziego w związku z wykonywaniem służby, jak i poza nią, które wywołują negatywną społeczną ocenę jako postępowanie nieetyczne, podważające zaufanie do uczciwości, niezależności i bezstronności sędziego.

Wskazana wyżej wyraźna dystynkcja między przewinieniami służbowymi a przewinieniami dyscyplinarnymi rodzi określone konsekwencje w sferze kwalifikacji prawnej czynu traktowanego jako delikt dyscyplinarny. Wynika z niej obowiązek sądu dyscyplinarnego dokonania jednoznacznego ustalenia postaci popełnionego przewinienia, określenia, czy obwinionemu przypisuje się przewinienie służbowe, czy też uchybienie godności sprawowanego urzędu, jak też precyzyjnego przedstawienia, jakie konkretnie zachowanie sędziego (w tym naruszenie jakich norm prawnych) zostało uznane za przewinienie służbowe, bądź w czym wyraża się uchybienie godności sprawowanego urzędu.

Przedmiotem postawionego skarżącej zarzutu było dopuszczenie się przez nią przewinienia służbowego w rozumieniu art. 107 § 1 u.s.p. w postaci znaczącej i oczywistej obrazy art. 3 § 1 i art. 24 § 1 k.k.w., polegającej na niezapobieżeniu bezprawnemu pozbawieniu wolności skazanego Mariusza K. wskutek nakazania doprowadzenia go do aresztu śledczego mimo znajdującego się w aktach postępowania wykonawczego XXIV Wp 1640/06 wniosku tegoż skazanego o odroczenie wykonania kary, w którym podniósł on okoliczność warunkowego przedterminowego zwolnienia. Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny w sentencji zaskarżonego wyroku przyjął, że obwiniona sędzia W. Z. nie dość wnikliwie i sumiennie zapoznała się z aktami sprawy XXIV 1640/06 i nie wstrzymała wykonania zarządzenia doprowadzenia skazanego Mariusza K. do aresztu śledczego do czasu ewentualnego udzielenia mu warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbywania kary łącznej pozbawienia wolności, doprowadzając do bezprawnego pozbawienia wolności tegoż skazanego, przez co dopuściła się przewinienia służbowego z art. 107 § 1 u.s.p. Dokonując takiej kwalifikacji czynu przypisanego obwinionej Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny nie stwierdził naruszenia przez nią art. 3 § 1 i art. 24 § 1 k.k.w. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku nie zamieścił wyjaśnienia jego podstawy prawnej. Ograniczył się w tym zakresie wyłącznie do powtórzenia opisu czynu przypisanego obwinionej. Nie jest zatem jasne, jakiej postaci deliktu dyscyplinarnego – przewinienia dyscyplinarnego czy też uchybienia godności urzędu, w ocenie Sądu Apelacyjnego – Sądu Dyscyplinarnego, dopuściła się obwiniona. Brak koniecznego doprecyzowania tej kwestii, mającej zasadnicze znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, nie pozwala skutecznie odeprzeć zarzutu naruszenia art. 107 § 1 u.s.p. Lakoniczność uzasadnienia zaskarżonego wyroku w zakresie jego podstawy prawnej oraz faktycznej, sprowadzającej się jedynie do przytoczenia przebiegu podejmowanych w sprawie XXIV Wp 1640/06 czynności, usprawiedliwia zarzut naruszenia art. 424 § 1 i 2 k.p.k. Mankamenty te uniemożliwiają też przeprowadzenie kontroli instancyjnej kwestionowanego rozstrzygnięcia w płaszczyźnie pozostałych, przytoczonych w odwołaniu zarzutów obrazy przepisów prawa procesowego.

Z przedstawionych względów Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny na podstawie art. 438 pkt. 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p. orzekł, jak w sentencji.